

روشهای کاربردی

امر به معروف و نهی از منکر

با تأکید بر زمینه‌های روانشناختی
و جامعه‌شناختی

تألیف

دکتر محمد رضا شرفی

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

تهران - ۱۳۸۶

ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر

سرشناسه: شرفی، محمدرضا، ۱۳۳۷-
 عنوان و نام پدیدآور: روش‌های کاربردی امر به معروف و نهی از منکر با تأکید بر
 زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی / تألیف محمدرضا شرفی.
 مشخصات نشر: تهران: پیام آزادی.
 مشخصات ظاهری: ۳۵۷ ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۲-۸۰۹-۱
 وضعیت فهرست‌نویسی: قیاً.
 یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس.
 موضوع: اخلاق اسلامی - تربیت خانوادگی (اسلام) - احادیث اخلاقی - امر به معروف
 و نهی از منکر - اسلام و اجتماع.
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۶ ر ۳۷ ش ۸ / BP ۲۴۷
 رده‌بندی دیوبی: ۲۹۷ / ۶۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۱۱۵۱۴۳۲

انتشارات پیام آزادی
 روش‌های کاربردی
 امر به معروف و نهی از منکر

نویسنده: دکتر محمدرضا شرفی
 چاپ اول: ۱۳۸۶
 تیراژ: ۷۰۰۰ جلد
 چاپخانه: امیدوار

سناد احیاء امر به معروف و نهی از منکر

انتشارات پیام آزادی: خیابان جمهوری اسلامی - بین بهارستان و استقلال
 - کوچه شهید مظفری پلاک ۱۱ - کدپستی ۱۱۴۶۸۱۳۴۱۵
 تلفن: ۳۳۹۰۵۵۱۵ - ۳۳۹۳۶۲۹۴ - نمابر: ۳۳۹۳۵۷۶۱
 WWW.Payambooks.ir
 Email: Zamani244@yahoo.com

قیمت: ۲۵۰۰ تومان

فهرست اجمالی

۷	فهرست تفصیلی
۱۷	مقدمه
۲۱	۱- «آلودگی صوتی»
۲۸	۲- «احترام به والدین»
۳۵	۳- ارتباط جنسی نامشروع
۴۳	۴- ارتشاء و عدم تعهد کاری در برخی ادارات
۵۰	۵- «اسراف و زیاده روی»
۵۶	۶- «شایعه پراکنی»
۶۳	۷- «اعتیاد به مواد مخدر»
۷۱	۸- «اوقات فراغت، تیغ دولبه»
۷۶	۹- «بحران هویت ملی و دینی»
۸۳	۱۰- «بدقولی» (عهد شکنی)
۸۹	۱۱- «بی اعتنایی به تربیت فرزندان»
۹۶	۱۲- «بی انضباطی و عدم وجدان کاری»
۱۰۳	۱۳- «پدیده بد حجابی»
۱۱۰	۱۴- «پیوند خویشاوندی (صله رحم)»
۱۱۸	۱۵- «تجاوز به حقوق دیگران»
۱۲۵	۱۶- «تحقیر و تمسخر دیگران»
۱۳۲	۱۷- «تضعیف یا توهین به نظام اسلامی»
۱۴۱	۱۸- «تهمت و افتراء»

- ۱۹- «حسد» ۱۴۹
- ۲۰- «خشم و عصبانیت» ۱۵۶
- ۲۱- «خیانت در امانت» ۱۶۵
- ۲۲- «دروغ و خلاف گوئی» ۱۷۲
- ۲۳- «دوستی های ناباب» ۱۸۱
- ۲۴- «سستی در انجام فرائض دینی» ۱۸۹
- ۲۵- «سوء خلق» (بد رفتاری) ۱۹۸
- ۲۶- سوء ظن و بدگمانی ۲۰۶
- ۲۷- «سیگار و مضرات آن» ۲۱۳
- ۲۸- «شادی سازنده و ویرانگر» ۲۲۰
- ۲۹- «شرابخواری» (زوال عقل و دین) ۲۲۷
- ۳۰- «ضرورت محبت و گذشت نسبت به فرزندان» ۲۳۳
- ۳۱- «طلاق عاطفی» ۲۳۹
- ۳۲- «عدم اعتماد به نفس» ۲۴۶
- ۳۳- «عدم نظارت مردمی» ۲۵۳
- ۳۴- «عیب جوئی» ۲۶۰
- ۳۵- «غرور و خود کامگی» ۲۶۶
- ۳۶- «غیبت» ۲۷۳
- ۳۷- «فرار دختران و پسران از خانه» ۲۸۰
- ۳۸- قانون گریزی ۲۸۷
- ۳۹- «کینه توزی و انتقام جوئی» ۲۹۵
- ۴۰- «مسامحه در ازدواج» ۳۰۴
- ۴۱- «مدگرایی غربی» ۳۱۰
- ۴۲- «نقد رسانه های گروهی» ۳۱۷
- ۴۳- نقد و انتقاد سازنده یا ویرانگر؟ ۳۲۵
- ۴۴- «نگاه حرام و آلوده» ۳۳۲
- ۴۵- «یأس و نومیدی» ۳۳۹

فهرست تفصیلی

۳۸	۷- «تنوع طلبی مردان»	۱۷	مقدمه
۳۸	«آثار مخرب ارتباط نامشروع»	۱- «آلودگی صوتی»	
۳۸	۱- «بی هویتی نسلی»	۲۱	۱- بخش موسیقی مبتذل یا صدای بلند
۳۹	۲- «انهدام نظام خانواده»	۲۲	«زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی مسئله»
۳۹	۳- «آثار شیسم جنسی»	۱- «مقابله با ارزش‌های اخلاقی»	
۳۹	۴- «تهدید فرزنده‌ایدز»	۲۲	۲- «نمادی از هویت منفی»
۳۹	۵- «رشد احساس گناه»	۲۳	۳- «احساس درماندگی»
۴۰	«پیشنهادهای راهکارها»	۲۳	۴- «دلشغولی بی هدف»
۴۰	۱- «کنترل نگاه و حجاب»	۲۴	«پیشنهادهای راهکارها»
۴۰	۲- «تسهیل ازدواج»	۱- «پل عاطفی»	
۴۱	۳- «آموزش شیوه همسر داری»	۲- «کرامت باطنی»	
۴۱	۴- «تنظیم معاشرت‌های سالم»	۳- «دوری گزیدن»	
۴۱	۵- «ملاحظات اخلاقی در محیط کار»	۴- «پرهیز از دشنام»	
۴۲	۶- «تأثیر گذاری برنامه‌های رسانه‌ای»	۵- «حفظ متانت و خویشتنداری»	
		۶- «عدم همراهی و حمایت»	
	۴- «ارتش و عدم تعهدکاری در برخی ادارات	۷- «اعطای بیش»	
۳۳	«رشته در منظر قرآن و حدیث»	۲۶	۸- «هشدار و انداز»
۴۵	«زمینه‌های شناختی»		
۴۵	۱- «فقدان معرفت به آثار آن»	۲- «احترام به والدین»	
۴۵	۲- «ضعف وجدان اخلاقی»	۲۸	«والدین در منظر قرآن و حدیث»
۴۶	۳- «فر دگرایی افراطی»	۳۰	«زمینه‌های روانشناختی بی احترامی به والدین»
۴۶	«زمینه‌های جامعه‌شناختی»	۱- «عدم تأمین نیازهای اساسی»	
۴۶	۱- «عمیق تر شدن شکاف طبقاتی»	۲- «ناآگاهی از حقوق والدین»	
۴۶	۲- «مدیریت‌های ناکارآمد»	۳- «تربیت دشوار دوره کودکی»	
۴۷	۳- «دیوانسالاری»	۴- «گسست نسل‌ها»	
۴۷	۴- «فشارهای خریدکننده اقتصادی»	۱- «آثار احترام به والدین»	
۴۷	«پیشنهادهای راهکارها»	۲- «پیشنهادهای راهکارها»	
۴۸	۱- «آموزش، مقدمه پیش»	۳۳	۱- «روش تبیین آثار»
۴۸	۲- «تقویت مدیریت کارآمد»		
۴۸	۳- «پدیده اعتماد متقابل»	۳- «ارتباط جنسی نامشروع	
۴۹	۴- «کیفیت نشست‌های ادواری»	۳۵	«زمینه‌های روانشناسی و جامعه‌شناسی مسئله»
۴۹	۵- «اصلاح ساختار اداری»	۱- «معاشرت‌های آلوده و مشکوک»	
		۲- «نگاه‌های هوسناک»	
	۵- «اسراف و زیاده روی»	۳- «بد حجابی و بی حجابی»	
۵۰	«معنا و مفهوم اسراف»	۴- «تقلید از فرهنگ بیگانه»	
۵۲	«زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی»	۵- «بالا رفتن سن ازدواج»	
۵۲	۱- «ترویج فرهنگ مصرف گرایی»	۶- «عدم آگاهی از عواقب نامشروع»	

- ۶- «آینده‌گرایی در برابر گذشته‌گرایی»..... ۶۹
- ۷- «تقویت یا دو رابطه با خدا»..... ۶۹
- ۸- «مشاوره و روان درمانی فردی و گروهی»..... ۶۹

۸- «اوقات فراغت، تیغ دولبه»

- «مقدمه»..... ۷۱
- «آثار و پیامدهای اوقات فراغت»..... ۷۲
- «پیشنهادهای راهکارها»..... ۷۳

۹- «بحران هویت ملی و دینی»

- «هویت دینی و ملی»..... ۷۷
- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی مسأله»..... ۷۷
- ۱- «فقر آگاهی دینی و ملی»..... ۷۸
- ۲- «عدم پاسخ به پرسشهای بنیادین دینی»..... ۷۸
- ۳- «گست‌نسلها»..... ۷۸
- ۴- «نا توانی در تحلیل مایل جهانی و پدیده»..... ۷۹
- ۵- «عدم آشنایی با مفاخر و موارث دینی»..... ۷۹
- ۶- «منسوخ شدن زبان خودی به نفع زبانهای»..... ۷۹
- «پیشنهادهای راهکارها»..... ۸۰
- ۱- «قدوین سیاستهای فرهنگی»..... ۸۰
- ۲- «تعریف و تبیین الگوی زندگی متعادل»..... ۸۱
- ۳- «ضرورت هماهنگی در نهادهای فرهنگی»..... ۸۱
- ۴- «تعریف مؤلفه استقلال ملی در برابر»..... ۸۱

۱۰- «بدقولی» (عهد شکنی)

- «عهد شکنی در منظر قرآن و حدیث»..... ۸۳
- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی مسأله»..... ۸۴
- ۱- «بی‌اعتنائی به حقوق دیگران»..... ۸۴
- ۲- «غفلت از محضر الهی»..... ۸۵
- ۳- «تشبیه یک عادت»..... ۸۵
- ۴- «ضعف مبانی ایمانی»..... ۸۵
- «توصیه‌ها و راهکارها»..... ۸۶
- ۱- «عهد شناسی در برابر عهد شکنی»..... ۸۶
- ۲- «روش ایماء و اشاره»..... ۸۷
- ۳- «شیوه مستقیم و ملایم»..... ۸۷
- ۴- «تبیین آثار تخریبی عهد شکنی»..... ۸۷
- ۵- «شیوه استفاده از یادداشت کتبی»..... ۸۸

۱۱- «بی‌اعتنائی به تربیت فرزندان»

- «جایگاه و منزلت تربیت»..... ۸۹
- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی مسأله»..... ۹۰
- ۱- «غفلت از قداست تربیت»..... ۹۰

- ۲- «روحیه تفنّن و تنوع طلبی»..... ۵۲
- ۳- «رواج روحیه چشم و همچشمی»..... ۵۲
- ۴- «فقدان تربیت عالی»..... ۵۳
- ۵- «فقدان روحیه قدر شناسی از زندگی»..... ۵۳
- ۶- «عدم احساس مسؤولیت»..... ۵۳
- «پیشنهادهای راهکارها»..... ۵۴
- ۱- «آموزش الگوی مصرف»..... ۵۴
- ۲- «تبیین ارزش قناعت و ساده زیستی»..... ۵۴
- ۳- «آموزش مراحل مختلف تولید محصولات»..... ۵۵
- ۴- «استفاده از تأثیر روانی آماده ارقام»..... ۵۵

۶- «شایعه پراکنی»

- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی شایعه»..... ۵۷
- ۱- «ساده‌اندیشی و زودبآوری»..... ۵۷
- ۲- «ضعف تقوای کلام»..... ۵۷
- ۳- «تمایل به همرنگی با جماعت»..... ۵۸
- ۴- «تمایل به تخریب دیگران»..... ۵۸
- ۵- «ضعف اطلاع رسانی»..... ۵۹
- ۶- «جنگ روانی»..... ۵۹
- ۷- «جهل و غفلت»..... ۶۰
- «پیشنهادهای راهکارها»..... ۶۰
- ۱- «اعتدالی فرهنگ جامعه»..... ۶۰
- ۲- «شفاف سازی اطلاعات»..... ۶۰
- ۳- «احتجاج»..... ۶۱
- ۴- «نکوهش»..... ۶۱
- ۵- «افشاگری»..... ۶۲

۷- «اعتیاد به مواد مخدر»

- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی مسأله»..... ۶۳
- ۱- «خلأهای روحی و عاطفی»..... ۶۴
- ۲- «محیط بد آموز»..... ۶۴
- ۳- «رفاقت‌های ناباب»..... ۶۵
- ۴- «بحران بیکاری»..... ۶۵
- ۵- «احساس یوچی»..... ۶۵
- ۶- «احساس کهنری» (خودکم بینی)..... ۶۶
- ۷- «ضعف مبانی دینی و اخلاقی»..... ۶۶
- «پیشنهادهای راهکارها»..... ۶۷
- ۱- «دلمشغولی‌های سالم»..... ۶۷
- ۲- «توسعه دنیای ارتباطی»..... ۶۷
- ۳- «زمانی برای همدلی»..... ۶۸
- ۴- «آموزش مهارتهای زندگی»..... ۶۸
- ۵- «مسأله گشایی»..... ۶۸

- ۵- «بهره‌گیری ابزاری از هنر»..... ۱۰۹
- ۶- «بازنگری بر نامه‌های سیما»..... ۱۰۹
- ۱۴- «پیوند خویشاوندی (صله رحم)»
- ۱۱۰- «ضرورت صله رحم»..... ۱۱۰
- ۱- «طول عمر»..... ۱۱۱
- ۲- «فزونی رزق»..... ۱۱۱
- ۳- «همدلی و همزبانی»..... ۱۱۱
- ۴- «رشد کارآمدی زندگی»..... ۱۱۱
- «آثار صله رحم»..... ۱۱۲
- ۱- «تسریع پاداش الهی»..... ۱۱۲
- ۲- «آبادانی جوامع بشری»..... ۱۱۲
- ۳- «تداوم مودت»..... ۱۱۲
- «زمینه‌های قطع رحم»..... ۱۱۳
- ۱- «خصلت کینه توزی»..... ۱۱۳
- ۲- «پدیده چشم و همچشمی»..... ۱۱۴
- ۳- «بی‌عدالتی والدین»..... ۱۱۴
- ۴- «غفلت و بی‌خبری»..... ۱۱۵
- «شیوه‌ها و پیشنهادها»..... ۱۱۵
- ۱- «روش اعطای ینش»..... ۱۱۵
- ۲- «روش مواجهه بزرگوارانه»..... ۱۱۵
- ۳- «ترویج فرهنگ و ادبیات خویشاوندی»..... ۱۱۶
- ۴- «ساده زیستی، زمینه ساز صله رحم»..... ۱۱۶
- ۵- «شیوه اصلاح ذات‌البین»..... ۱۱۶
- ۱۵- «تجاوز به حقوق دیگران»
- ۱۱۸- «مفهوم شناسی»..... ۱۱۸
- ۱۱۹- «حق در منظر قرآن و حدیث»..... ۱۱۹
- «فلسفه حقوق اجتماعی»..... ۱۲۰
- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی مسئله»..... ۱۲۰
- ۱- «فرصت طلبی»..... ۱۲۱
- ۲- «عدم آگاهی از حقوق اجتماعی»..... ۱۲۱
- ۳- «بی‌اطلاعی از عواقب حق ستیزی»..... ۱۲۱
- ۴- «مغالطه در مفهوم کارآمدی»..... ۱۲۲
- ۵- «سوء برداشت از مقوله آزادی»..... ۱۲۲
- «پیشنهادهای راهکارها»..... ۱۲۳
- ۱- «تبیین سیره نبوی ۶ و علوی ۷»..... ۱۲۳
- ۲- «ایجاد ینش نسبت به حق الناس»..... ۱۲۳
- ۳- «ایجاد معرفت نسبت به عواقب تجاوز به...»..... ۱۲۳
- ۴- «ترغیب به دفاع از حق»..... ۱۲۴
- ۵- «آموزش مهارت‌های زندگی با تأکید بر...»..... ۱۲۴
- ۲- «ناآگاهی از رابطه میان سعادت...»..... ۹۰
- ۳- «بی‌اطلاعی از تأثیر بی‌توجهی به تربیت...»..... ۹۱
- ۴- «بی‌اطلاعی از حق فرزند»..... ۹۱
- ۵- «معادل گرفتن زندگی کردن و زنده ماندن»..... ۹۲
- ۶- «اقتصاد نامتعادل»..... ۹۲
- «پیشنهادهای راهکارها»..... ۹۳
- ۱- «اطلاع رسانی در زمینه حقوق فرزند»..... ۹۳
- ۲- «... مراکز فرهنگی و آموزشی اولیا»..... ۹۳
- ۳- «تقویت نهادهایی نظیر انجمن اولیا...»..... ۹۳
- ۴- «بازنگری به روند زندگی»..... ۹۴
- ۵- «اختصاصی زمان مشخصی به فرزندان»..... ۹۴
- ۶- «بررسی نیازهای فرزندان یا حضور...»..... ۹۴
- ۷- «بهبود بخشیدن به ارتباطات انسانی»..... ۹۵
- ۱۲- «بی‌انضباطی و عدم وجدان کاری»..... ۹۶
- «معنا و مفهوم انضباط»..... ۹۶
- «زمینه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مسئله»..... ۹۸
- ۱- «احساس هویت فاقد ارزش»..... ۹۸
- ۲- «شخصیت قائل شدن برای دیگران»..... ۹۸
- ۳- «بی‌اعتباری نسبت به حق الناس»..... ۹۹
- ۴- «فقدان آرمان متعالی در زندگی»..... ۹۹
- ۵- «فقدان مدیریت زمان»..... ۱۰۰
- «پیشنهادهای توصیه‌ها»..... ۱۰۰
- ۱- «نظارت و کنترل»..... ۱۰۰
- ۲- «ارزشیابی درونی»..... ۱۰۱
- ۳- «تشویق وضع مطلوب»..... ۱۰۱
- ۴- «ضرورت بازنگری به تربیت اولیه»..... ۱۰۲
- ۱۳- «پدیده بد حجابی»..... ۱۰۳
- «حجاب در منظر قرآن و حدیث»..... ۱۰۳
- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی»..... ۱۰۵
- ۱- «جق زدگی»..... ۱۰۶
- ۲- «ضعف سرمایه‌های درونی»..... ۱۰۶
- ۳- «فقدان هویت»..... ۱۰۶
- ۴- «رشد فمینیسم»..... ۱۰۶
- ۵- «تربیت نامطلوب خانوادگی»..... ۱۰۷
- ۶- «ضعف مدیریت مرد»..... ۱۰۷
- «پیشنهادهای راهکارها»..... ۱۰۸
- ۱- «تبیین و ترویج الگوی حجاب»..... ۱۰۸
- ۲- «آموزش خانواده با محوریت حجاب»..... ۱۰۸
- ۳- «گسترش و تقویت جشن تشریف»..... ۱۰۸
- ۴- «گسترش و تعمیق ادبیات حجاب»..... ۱۰۹

۱۶- «تحقیر و تمسخر دیگران»

- ۱۲۳- «ناتوانی در رشد شخصیت» ۱۲۳
 ۱۲۴- «فقدان آگاهی از واقعیت‌ها» ۱۲۴
 ۱۲۴- «تقلید از رفتارهای ضد ارزشی» ۱۲۴
 ۱۲۴- «آثار تهمت و افتراء» ۱۲۴
 ۱- «هدف غضب الهی» ۱۲۵
 ۲- «گناه نابخشودنی» ۱۲۵
 ۳- «گناه روه به تراید» ۱۲۵
 ۴- «در معرض اتهام بودن» ۱۲۶
 «پیشنهاد و راهکارها» ۱۲۶
 ۱- «تحقیق و تخلص» ۱۲۶
 ۲- «تقویت روح تقوی» ۱۲۷
 ۳- «استفسار حقیقت» ۱۲۷
 ۴- «اعطاء ینش» ۱۲۷

۱۹- «حسد»

- ۱۵۰- «تعریف حسد» ۱۵۰
 «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی» ۱۵۱
 ۱- «ضعف مبانی فکری» ۱۵۱
 ۲- «ناتوانی در عرصه عمل» ۱۵۱
 ۳- «تقویت جو چشم و هم چشمی» ۱۵۲
 ۴- «غفلت از فرجام عمل» ۱۵۲
 «آسیب‌های حسد» ۱۵۳
 ۱- «فقدان لذت» ۱۵۳
 ۲- «فساد ایمان» ۱۵۳
 ۳- «انهدام نیکی‌ها» ۱۵۳
 ۴- «ذوب شدن جسم» ۱۵۳
 «پیشنهادها و راهکارها» ۱۵۴
 ۱- «خودداری از تعدی» ۱۵۴
 ۲- «کتمان عمل» ۱۵۵
 ۳- «فروتنی بیشتر از سوی اغنیاء» ۱۵۵

۲۰- «خشم و عصبانیت»

- ۱۵۷- «مفهوم غضب» ۱۵۷
 «غضب در منظر قرآن و حدیث» ۱۵۷
 «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی» ۱۵۸
 ۱- «ناکامی‌های مکرر» ۱۵۸
 ۲- «درونازی رفتار» ۱۵۸
 ۳- «شکستگی شخصیت» ۱۵۹
 ۴- «عدم اتخاذ رویکرد منطقی» ۱۵۹
 ۵- «خشم، به عنوان مکانیزم دفاعی» ۱۵۹
 «آثار و پدیده‌های خشم» ۱۶۰
 ۱- «آفت ایمان» ۱۶۰

۱۷- «تضعیف یا توهین به نظام اسلامی»

- ۱۳۲- «حقوق متقابل دولت و ملت» ۱۳۲
 «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی این پدیده» ۱۳۳
 ۲- «ارتباط دادن عملکرد برخی از مسؤولان به...» ۱۳۴
 ۳- «محدود و یا قطع شدن منافع گروه‌ها و افراد...» ۱۳۴
 ۴- «تأثیر یکجانبه از رسانه‌ها و ماهواره‌های غربی» ۱۳۴
 ۵- «فقدان تحلیل دقیق رویدادها و تحولات...» ۱۳۵
 ۶- «عدم پاسخگویی برخی مسؤولان به نظام...» ۱۳۵
 ۷- «عدم تحقق کامل قانون بررسی اموال و...» ۱۳۵
 ۸- «وابستگی عمیق به فرهنگ غرب» ۱۳۶
 ۹- «تعارض اسلام و آزادی بی‌مرز» ۱۳۶
 ۱۰- «نیات و اغراض سیاسی و آلوده» ۱۳۶
 «پیشنهادها و راهکارها» ۱۳۷
 ۱- «الزام علم و عمل» ۱۳۷
 ۲- «تقویت وجدان کاری» ۱۳۷
 ۳- «ساده زیستی مسؤولان» ۱۳۸
 ۴- «تبیین خدمات و آثار» ۱۳۸
 ۱- «روشنگری و بازنمایی حقیقت» ۱۳۸
 ۲- «روش گفتار ملایم» ۱۳۹
 ۳- «پرهیز از دشنام‌گویی» ۱۳۹
 ۴- «حفظ سلامت برخورد و ارتباط» ۱۳۹
 ۵- «محدودیت جذب و حضور افراد بدبین به نظام» ۱۴۰

۱۸- «تهمت و افتراء»

- ۱۴۲- «مفهوم شناسی» ۱۴۲
 «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی» ۱۴۲
 ۱- «غفلت از کفر الهی» ۱۴۲
 ۲- «فقدان تقوی» ۱۴۳

- ۱۶۰-۲- «گسستن پیوندها» ۱۶۰
- ۱۶۰-۳- «کلید بدیها» ۱۶۰
- ۱۶۱- «پیشنها‌ها و راهکارها» ۱۶۱
- ۱۶۱-۱- «خویشنداری» ۱۶۱
- ۱۶۱-۲- «گرایش به حلم و بردباری» ۱۶۱
- ۱۶۲-۳- «ضابطه شناسی رفتار» ۱۶۲
- ۱۶۲-۴- «تغییر موقعیت» ۱۶۲
- ۱۶۲-۵- «استفاده از آب سرد» ۱۶۲
- ۱۶۳-۱- «برهیز از مقابله به مثل» ۱۶۳
- ۱۶۳-۲- «به حال خود گذاشتن» ۱۶۳
- ۱۶۳-۳- «جدیت در حل مسئله» ۱۶۳
- ۱۶۴-۴- «احسان در برابر اسانه ادب» ۱۶۴
- ۲۱- «خیانت در امانت» ۱۶۵
- ۱۶۵- «امانت در منظر قرآن و حدیث» ۱۶۵
- ۱۶۶- «جایگاه و منزلت امانت» ۱۶۶
- ۱۶۷- «زمینه‌های روانشناختی خیانت در امانت» ۱۶۷
- ۱۶۷-۱- «غلبه حرص و آز» ۱۶۷
- ۱۶۸-۲- «عدم آگاهی از عواقب خطر خیانت در امانت» ۱۶۸
- ۱۶۸-۴- «ضعف وجدان اخلاقی» ۱۶۸
- ۱۶۹- «پیشنها‌ها و راهکارها» ۱۶۹
- ۱۶۹-۱- «عدم مقابله به مثل» ۱۶۹
- ۱۶۹-۲- «اعطاء فرصتی مجدد» ۱۶۹
- ۱۷۰-۳- «اعتماد سازی» ۱۷۰
- ۱۷۰-۴- «هشدار و انداز» ۱۷۰
- ۲۴- «استی در انجام فرائض دینی با تأکید بر نماز» ۱۹۰
- ۱۹۰- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی مسئله» ۱۹۰
- ۱۹۰-۱- «ضعف فرهنگ اعتقادات خانواده» ۱۹۰
- ۱۹۱-۲- «سوء برداشت از دین» ۱۹۱
- ۱۹۱-۳- «شبهات بدون پاسخ» ۱۹۱
- ۱۹۱-۴- «تأثیر همنشین ناباب» ۱۹۱
- ۱۹۲-۵- «عدم معرفت به جایگاه یاری تعالی» ۱۹۲
- ۱۹۲-۶- «ضعف هویت دینی» ۱۹۲
- ۱۹۳-۷- «ناآگاهی به آثار بی توجهی به نماز» ۱۹۳
- ۱۹۴-۸- «الفائات ضد ارزشی جامعه» ۱۹۴
- ۱۹۴- «آثار سبک شمردن نماز» ۱۹۴
- ۱۹۴- «پیشنها‌ها و راهکارها» ۱۹۴
- ۱۹۵-۱- «تبیین حق نماز» ۱۹۵
- ۱۹۵-۲- «تبیین آثار بی جا آوردن حق نماز» ۱۹۵
- ۱۹۶-۳- «رعایت روزی حلال» ۱۹۶
- ۱۹۶-۴- «افزایش ظرفیت‌های فرهنگی مساجد» ۱۹۶
- ۱۹۶-۵- «تبیین رابطه نماز و سایر عبادات» ۱۹۶
- ۲۲- «دروغ و خلاف گویی» ۱۷۲
- ۱۷۲- «تعریف» ۱۷۲
- ۱۷۴- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی» ۱۷۴
- ۱۷۴-۱- «احساس ناامنی» ۱۷۴
- ۱۷۴-۲- «تقلید منفی» ۱۷۴
- ۱۷۵-۳- «فقدان اعتماد به نفس» ۱۷۵
- ۱۷۵-۴- «منفعت گرایی» ۱۷۵
- ۱۷۵-۵- «غفلت از محضر الهی» ۱۷۵
- ۱۷۶-۶- «عوامل رساندای» ۱۷۶
- ۱۷۶-۷- «ترجیح حیات دنیوی بر حیات اخروی» ۱۷۶
- ۱۷۷-۱- «محرومیت از طعم ایمان» ۱۷۷
- ۱۷۷-۲- «جرات ورزی بر گناه بیشتر» ۱۷۷
- ۱۷۷-۳- «تخریب بنای ایمان» ۱۷۷
- ۱۷۷-۴- «سقوط اعتبار اجتماعی» ۱۷۷
- ۱۷۸- «پیشنها‌ها و راهکارها» ۱۷۸
- ۱۷۸-۱- «تبیین آثار صدق و راستی» ۱۷۸

- ۱- «تهدید جدی سلامت فرد» ۲۱۴
- ۲- «تهدید سلامت اطرافیان» ۲۱۴
- ۳- «بدآموزی برای فرزندان» ۲۱۵
- ۴- «زمینه سازی برای اعتیاد» ۲۱۵
- ۵- «اسراف» ۲۱۵
- «زمینه های روانشناختی و جامعه شناختی مسئله» ۲۱۶
- ۱- «ارضاء حس بزرگی» ۲۱۶
- ۲- «به فراموشی سپردن مشکلات» ۲۱۶
- ۳- «وسوسه پذیری» ۲۱۶
- ۴- «تقلید رفتارهای پیشین» ۲۱۷
- ۵- «عادی شدن یک پدیده ناهنجار» ۲۱۷
- ۶- «تأثیر فیلمها و سریالها» ۲۱۷
- ۷- «دسترسی ارزان و آسان» ۲۱۷
- ۸- «تنهایی مداوم» ۲۱۷
- ۹- «اختلال در ارتباطات انسانی» ۲۱۸
- «پیشنهاها و راهکارها» ۲۱۸
- ۱- «شیوه گروه درمانی» ۲۱۸
- ۲- «تقویت و افزایش روابط اجتماعی» ۲۱۸
- ۳- «تقویت حس خودباوری» ۲۱۹
- ۴- «عوامل جایگزین» ۲۱۹

۲۸- «شادی سازنده و ویرانگر»

- «مقدمه» ۲۲۰
- «زمینه های روانشناختی و جامعه شناختی مسئله» ۲۲۱
- ۱- «زندگی بوج و درون تهی» ۲۲۱
- ۲- «بحران هویت» ۲۲۲
- ۳- «رویکرد رفاهی به زندگی» ۲۲۲
- ۴- «تلخی ها و ناکامی ها» ۲۲۳
- ۵- «تجربه متفاوت» ۲۲۳
- «شادی سازنده و ویژگیهای آن» ۲۲۴
- ۱- «شاد کردن دیگران» ۲۲۴
- ۲- «شادی ناشی از رضایت الهی» ۲۲۴
- ۳- «شادی ناشی از ارتباطات انسانی مطلوب» ۲۲۵
- «پیشنهاها و راهکارها» ۲۲۵
- ۱- «آموزش مهارتهای زندگی» ۲۲۵
- ۲- «تبیین آثار سوء مصرف داروهای روان گردان» ۲۲۶
- ۳- «غنی سازی اوقات فراغت» ۲۲۶

۲۹- «شرابخواری» (زوال عقل و دین)

- «زمینه های روانشناختی و جامعه شناختی مسئله» ۲۲۷
- ۱- «احساس بوجی و درون تهی شدن» ۲۲۸
- ۲- «گریز از مشکلات» ۲۲۸

- ۶- «اعتماد سازی» ۱۹۷
- ۷- «جبران کاستی» ۱۹۷

۲۵- «سوء خلق» (بد رفتاری) ۱۹۸

- «سوء خلق (بد رفتاری) در منظر قرآن و حدیث» ۱۹۸
- «زمینه های روانشناختی سوء خلق» ۲۰۰
- ۱- «رویکرد ما به منزلت دیگران» ۲۰۰
- ۲- «خودشیفتگی» ۲۰۰
- ۳- «اقتباس از ضد الگو» ۲۰۰
- ۴- «عادی شدن رفتار نامطلوب» ۲۰۱
- ۵- «محیط های پر خشونت» ۲۰۱
- «آثار و پیامدهای سوء خلق» ۲۰۱
- ۱- «تحقیر شخصیت» ۲۰۲
- ۲- «فساد عمل» ۲۰۲
- ۳- «گناه نابخشودنی» ۲۰۲
- ۴- «بدبختی» ۲۰۳
- «شیوه ها و راهکارها» ۲۰۳
- ۱- «ایجاد بینش و آگاهی» ۲۰۳
- ۲- «حلم و شکیبایی» ۲۰۴
- ۳- «منطق عالی و مستدل» ۲۰۴
- ۴- «احسان و بخشش» ۲۰۵
- ۵- «خدمتی ناخواسته» ۲۰۵

۲۶- سوء ظن و بدگمانی ۲۰۶

- «زمینه های روانشناختی در جامعه شناختی مسئله» ۲۰۶
- ۱- «ضعف ایمان به خدا» ۲۰۷
- ۲- «ضعف خودباوری» ۲۰۷
- ۴- «فقدان سعه صدر» ۲۰۷
- ۵- «رشد انحرافات اجتماعی» ۲۰۸
- ۶- «پدیده پارانوئیا» ۲۰۸
- ۷- «عملکرد ناموفق برخی مسؤولان» ۲۰۸
- «پیشنهاها و راهکارها» ۲۰۹
- ۱- «هشدار و انذار» ۲۰۹
- ۲- «فاصله گرفتن از مواضع تهمت» ۲۰۹
- ۳- «تبیین عواقب سوء ظن» ۲۱۰
- ۴- «تقویت توکل به خدا» ۲۱۰
- ۶- «جایگزینی یقین به جای بدگمانی» ۲۱۱
- ۷- «گرایشهای اجتماعی» ۲۱۱
- ۸- «مشاوره و روان درمانی» ۲۱۱

۲۷- «سیگار و مضرات آن»

- «مقدمه» ۲۱۳

- ۴- «فعال نمودن مشورت خانوادگی» ۲۴۴
- ۵- «آموزش شیوه‌های داد و ستد عاطفی» ۲۴۴
- ۶- «پرهیز از به رخ کشیدن دیگران» ۲۴۵
- ۷- «آموزش واکنشهای عاطفی» ۲۴۵
- ۳۲- «عدم اعتماد به نفس»
- «زمینه‌های روان شناختی و جامعه شناختی مسئله» ۲۴۷
- ۱- «تربیت معیوب» ۲۴۷
- ۲- «انتقاد مداوم» ۲۴۷
- ۳- «ناکامی‌های مکرر» ۲۴۷
- ۴- «عدم پذیرش» ۲۴۸
- ۵- «مطلق گرایی» ۲۴۸
- ۶- «عدم معرفت نفس» ۲۴۹
- ۷- «مقایسه‌های غیر منطقی» ۲۴۹
- «پیشنهادهای راهکارها» ۲۴۹
- ۱- «موج مثبت» ۲۴۹
- ۲- «انتقاد غیر مستقیم» ۲۵۰
- ۳- «تغافل» ۲۵۰
- ۴- «ترمیم روحی» ۲۵۰
- ۵- «بازشناسی فرهنگ خودی» ۲۵۱
- ۶- «اعتماد سبایی» ۲۵۱
- ۷- «تلقین به نفس» ۲۵۱
- ۳۳- «عدم نظارت مردمی»
- «ترک امر به معروف و نهی از منکر» ۲۵۳
- «عدم نظارت مردمی در منظر قرآن و حدیث» ۲۵۴
- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی مسئله» ۲۵۵
- ۱- «جو زدگی» ۲۵۵
- ۲- «ضعف ایمان» ۲۵۶
- ۳- «فقدان آگاهی» ۲۵۶
- «پیشنهادهای راهکارها» ۲۵۷
- ۱- «فرهنگ سازی ویژه نظارت مردمی» ۲۵۷
- ۲- «بهره گیری از جذابیت‌های هنری و تصویری» ۲۵۸
- ۳- «پیوند نظارت مردمی و کتابهای درسی» ۲۵۸
- ۴- «پیام رسانی مؤثر و متنوع» ۲۵۸
- ۵- «بهره گیری از جذابیت‌های مسابقه» ۲۵۸
- ۳۴- «عیب جویی»
- «عیب جویی در منظر قرآن و حدیث» ۲۶۰
- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی مسئله» ۲۶۱
- ۱- «تیپ ساختاری شخصیت» ۲۶۱
- ۲- «عدم آگاهی به عیوب خویش» ۲۶۲
- ۳- «بدآموزیهای خانوادگی و اجتماعی» ۲۲۸
- ۴- «تبلیغات غلط و تحریک آمیز» ۲۲۹
- ۵- «رشد کلوبها و کافی نتها» ۲۲۹
- «پیشنهادهای راهکارها» ۲۲۹
- ۱- «تبیین آثار مخرب آن» ۲۲۹
- ۲- «تقویت هویت» ۲۳۰
- ۳- «تأمین و تعمیق اوقات فراغت» ۲۳۱
- ۴- «پذیرش برای تحول» ۲۳۱
- ۵- «برخورد مستقیم» ۲۳۲
- ۳۰- «ضرورت محبت»
- «و گذشت نسبت به فرزندان» ۲۳۳
- «مبانی اعمال محبت و گذشت به فرزندان» ۲۳۳
- ۱- «نیازهای اساسی روانی» ۲۳۳
- ۲- «گامی در ایفای وظیفه» ۲۳۴
- ۳- «قوام نظام خانواده» ۲۴۴
- ۴- «سازندگی نسلهای آینده» ۲۴۵
- ۵- «منافع مشترک والدین با فرزند» ۲۴۵
- «پیشنهادهای راهکارها» ۲۳۶
- ۱- «تبیین جایگاه محبت به فرزند» ۲۳۶
- ۲- «آموزش قبل از ازدواج» ۲۳۷
- ۳- «تقویت آموزش خانواده» ۲۳۷
- ۴- «طرح انتخاب والدین برتر» ۲۳۷
- ۵- «طرح داستانهای تربیتی» ۲۳۸
- ۶- «هنر و رسانه‌های تصویری» ۲۳۸
- ۳۱- «طلاق عاطفی»
- «فقدان علاقه و ارتباط همسران با یکدیگر» ۲۳۹
- «معنا و مفهوم طلاق عاطفی» ۲۳۹
- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی مسئله» ۲۴۰
- ۱- «معاشرتهای آسیب زا» ۲۴۰
- ۲- «عدم مراقبت نگاه» ۲۴۰
- ۳- «عدم مراقبت حجاب» ۲۴۰
- ۴- «درگیریهای مکرر و حل نشده» ۲۴۱
- ۵- «رفاقتهای بیمورد» ۲۴۱
- ۶- «ساده اندیشی» ۲۴۱
- ۷- «مداخله اطرافیان» ۲۴۲
- ۸- «نا آشنایی با ماهیت عواطف» ۲۴۲
- «پیشنهادهای راهکارها» ۲۴۲
- ۱- «بهبود مناسبات انسانی» ۲۴۳
- ۲- «نیاز شناسی معیار تحول» ۲۴۳
- ۳- «رفاقت به جای رقابت» ۲۴۳

- ۲۷۸..... ۵- «بازسازی خویشتن»
- ۳۷- «قرار دختران و پسران از خانه»
- ۲۸۱..... «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی مسأله»
- ۲۸۱..... ۱- «فرزند ناخواسته»
- ۲۸۱..... ۲- «عشق نافرجام»
- ۲۸۱..... ۳- «ناکامی‌های پی در پی»
- ۲۸۲..... ۴- «خانواده متزلزل»
- ۲۸۲..... ۵- «تبلیغات فریبنده»
- ۲۸۳..... ۶- «گریز از ازدواج احتمالی»
- ۲۸۳..... ۷- «فرار با انگیزه عمل انجام شده»
- ۲۸۳..... ۸- «ارتکاب برخی جرایم»
- ۲۸۳..... ۹- «معاشرتهای آلوده و مشکوک»
- ۲۸۴..... ۱۰- «تنبيه بدنی»
- ۲۸۴..... «پيشنهاده‌ها و راهکارها»
- ۲۸۵..... ۱- «مسدود نکردن راه بازگشت»
- ۲۸۵..... ۲- «اعطای فرصتی مجدد»
- ۲۸۵..... ۳- «رشد جذابیت خانواده»
- ۲۸۶..... ۴- «مراقبت در معاشرت»
- ۲۸۶..... ۵- «ارتباطهای اینترنتی»
- ۲۸۶..... ۶- «کنترل باندهای تبهکار»

۳۸- قانون‌گریزی

- ۲۸۷..... «عدم رعایت مقرات اجتماعی»
- ۲۸۸..... «زمینه‌های روانشناختی در جامعه‌شناختی مسأله»
- ۲۸۸..... ۱- «خصلت خودمحوری»
- ۲۸۹..... ۲- «ناآگاهی به تأثیر قانون بر زندگی»
- ۲۸۹..... ۳- «عدم معرفت به مبانی حقوق اجتماعی»
- ۲۹۰..... ۴- «غرور کاذب و افراطی»
- ۲۹۰..... ۵- «شیوه تربیت دوران کودکی»
- ۲۹۰..... ۶- «منفعت پرستی»
- ۲۹۱..... «پيشنهاده‌ها و راهکارها»
- ۲۹۱..... ۱- «الزام مسؤولان و مدیران به قوانین»
- ۲۹۱..... ۲- «اهتمام مسؤولان به ساده زیستی»
- ۲۹۲..... ۳- «آموزش حقوق اجتماعی»
- ۲۹۲..... ۴- «طرحهای تعدیل اقتصادیات زندگی»
- ۲۹۲..... ۵- «ضرورت بازنگری به کتب درسی»
- ۲۹۳..... ب- «راهکارهای موردی»
- ۲۹۳..... ۱- «تبیین وظائف و مسؤولیتهای خاص»
- ۲۹۳..... ۲- «اعتماد سازی با هدف اصلاح رفتار»
- ۲۹۳..... ۳- «تفهیم تبعات قانون‌گرایی»

- ۲۶۲..... ۳- «عدم احساس حضور»
- ۲۶۳..... ۴- «غفلت از مکر الهی»
- ۲۶۳..... ۵- «تزلزل ارزشها در جامعه»
- ۲۶۴..... «پيشنهاده‌ها و راهکارها»
- ۲۶۴..... ۱- «تبیین حقوق»
- ۲۶۴..... ۲- «تأکید بر خودشناسی»
- ۲۶۵..... ۳- «تبیین آثار»
- ۲۶۵..... ۴- «محاسبه زمینه‌مراقبه»

۳۵- غرور و خودکامگی

- ۲۶۶..... «مقدمه»
- ۲۶۷..... «غرور در منظر قرآن و حدیث»
- ۲۶۸..... ۱- «دوری از رحمت الهی»
- ۲۶۸..... ۲- «کاستی عقل»
- ۲۶۸..... ۳- «درجه‌ای از الحاد»
- ۲۶۸..... ۴- «پستی و حقارت روز افزون»
- ۲۶۹..... «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی»
- ۲۶۹..... «غفلت از یاد عظمت خدا»
- ۲۶۹..... ۱- «ماهیت انسان»
- ۲۶۹..... ۲- «احساس حقارت درونی»
- ۲۷۰..... ۳- «ضعف تربیت اولیه خانوادگی»
- ۲۷۰..... ۴- «ظرفیتهای محدود و ناچیز»
- ۲۷۰..... «پيشنهاده‌ها و راهکارها»
- ۲۷۱..... ۱- «تکبر و ورزیدن یا متکبران»
- ۲۷۱..... ۲- «رها کردن به حال خود»
- ۲۷۱..... ۳- «اعتماد سازی»
- ۲۷۱..... ۴- «ایجاد پیشش»
- ۲۷۲..... ب- «رفتار فرد مغرور در قبال خویشتن»

۳۶- غیبت

- ۲۷۴..... «غیبت در منظر قرآن و حدیث»
- ۲۷۴..... «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی»
- ۲۷۴..... ۱- «ضعف مبانی روحی»
- ۲۷۵..... ۲- «فقدان سعه صدر»
- ۲۷۵..... ۳- «عدم توانایی در نقد سالم»
- ۲۷۶..... ۴- «اقتباس یک رفتار ضد ارزش»
- ۲۷۶..... ۵- «همرنگی با جماعت»
- ۲۷۷..... «پيشنهاده‌ها و راهکارها»
- ۲۷۷..... ۱- «یادآوری حقوق مسلمان»
- ۲۷۷..... ۲- «ترک مجلس گناه»
- ۲۷۸..... ۳- «تجسم آثار وضعی»
- ۲۷۸..... ۴- «استغفار و جبران غیبت»

۳۹- «کینه توزی و انتقام جویی»

- «مفهوم شناسی»..... ۲۹۶
 «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی»..... ۲۹۶
 ۱- «حقارت و خواری درونی»..... ۲۹۶
 ۲- «هیج انسانی به تکبر و جابریت گرایش...»..... ۲۹۶
 که در باطن خویش احساس می‌کند..... ۲۹۶
 ۳- «ضعف و اختلالات عصبی»..... ۲۹۷
 ۴- «غفلت و عدم معرفت»..... ۲۹۷
 ۵- «سیاست ضربه در برابر ضربه»..... ۲۹۸
 ۶- «فقدان معرفت دینی»..... ۲۹۸
 ۷- «عقده‌های پیشین»..... ۲۹۸
 ۸- «جامعه آسیب زا»..... ۲۹۹
 ۹- «نفوذ تربیت رسانه‌ای»..... ۲۹۹
 «آثار کینه توزی و انتقام جویی»..... ۲۹۹
 ۱- «زمینه ارتکاب گناه»..... ۳۰۰
 ۲- «تاریکی قلب»..... ۳۰۰
 ۳- «ناپودی اعمال»..... ۳۰۰
 ۴- «رسوایی»..... ۳۰۱
 «شیوه‌ها و راهکارها»..... ۳۰۱
 ۱- «روش ابراز محبت»..... ۳۰۱
 ۲- «عفو و بخشش»..... ۳۰۱
 ۳- «گشاده رویی»..... ۳۰۲
 ۴- «احساس عظمت روح»..... ۳۰۲
 ۵- «ایجاد بینش و بصیرت»..... ۳۰۲
 ۶- «بی‌اعتنائی»..... ۳۰۲
 ۷- «تحول نفس، زمینه تحول نفوس»..... ۳۰۳

۴۰- «مسامحه در ازدواج»

- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی مسأله»..... ۳۰۴
 ۱- «نگرانی تکرار یک سناریو»..... ۳۰۵
 ۲- «دغدغه‌های معیشتی»..... ۳۰۵
 ۳- «ضعف خود باوری»..... ۳۰۵
 ۴- «شرایط دشوار آغازین»..... ۳۰۶
 ۵- «وسوسه‌های گناه آلود»..... ۳۰۶
 «پیشنهادهای راهکارها»..... ۳۰۶
 ۱- «تبیین آثار ازدواج به موقع»..... ۳۰۷
 ۲- «تبیین ازدواج دیر هنگام»..... ۳۰۷
 ۳- «کاهش سطح توقعات»..... ۳۰۸
 ۴- «حمایت خانواده‌های زوجین»..... ۳۰۸
 ۵- «تمهید تسهیلات ازدواج»..... ۳۰۸
 ۶- «تقویت مراکز مشاوره جوانان»..... ۳۰۹

۴۱- «مذگرایی غربی»

- «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی مسأله»..... ۳۱۰
 ۱- «عوامل فردی»..... ۳۱۱
 ۲- «عوامل خانوادگی»..... ۳۱۱
 ۳- «عوامل رسانه‌ای»..... ۳۱۱
 ۴- «عوامل فرهنگی»..... ۳۱۲
 ۵- «عوامل محیطی»..... ۳۱۳
 ۶- «عوامل معرفتی»..... ۳۱۳
 «پیشنهادهای راهکارها»..... ۳۱۳
 ۱- «تقویت فرهنگ خودی»..... ۳۱۴
 ۲- «تقویت هویت»..... ۳۱۴
 ۳- «تمیز اکثریت از حقیقت»..... ۳۱۴
 ۴- «تقویت معنویت»..... ۳۱۵
 ۶- «بازنگری به جایگاه انسان»..... ۳۱۵
 ۶- «آموزش فن زندگی»..... ۳۱۶

۴۲- «نقد رسانه‌های گروهی»

- «مطبوعات، صدا و سیما»..... ۳۱۷
 ۱- «جذابت»..... ۳۱۷
 ۲- «گسترده‌گی»..... ۳۱۸
 ۳- «کمیت زمان»..... ۳۱۸
 «آسیبهای تأثیر رسانه‌ای»..... ۳۱۹
 ۱- «زوال دوران کودکی»..... ۳۱۹
 ۲- «محروریت از تفکر»..... ۳۱۹
 ۳- «واقعیت به جای حقیقت»..... ۳۲۰
 ۴- «الگو سازی»..... ۳۲۰
 ۵- «کاهش ارتباط انسانی»..... ۳۲۰
 ۶- «تهاجم فرهنگی و استفاده ابزاری از رسانه‌ها»..... ۳۲۱
 «پیشنهادهای راهکارها»..... ۳۲۱
 ۱- «تبیین جلوه‌های درخشان فرهنگ اسلام»..... ۳۲۲
 ۱- «تقویت کارشناسی»..... ۳۲۲
 ۳- «پروورش تفکر منتقدانه»..... ۳۲۳
 ۴- «نقد درونی و بیرونی»..... ۳۲۳

۴۳- نقد و انتقاد سازنده یا ویرانگر؟

- «مقدمه»..... ۳۲۵
 «زمینه‌های روانشناختی و جامعه شناختی مسأله»..... ۳۲۸
 ۱- «فقدان همه صدر»..... ۳۲۸
 ۲- «غرض ورزی»..... ۳۲۸
 ۳- «نا آگاهی از نقد علمی»..... ۳۲۹
 ۴- «انگیزه‌های برتری جویی و نفوذ طلبی»..... ۳۲۹
 «پیشنهادهای راهکارها»..... ۳۲۹

- ۳۷..... ۲- «تکریم منزلت»
- ۳۸..... ۳- «مراقبه دائمی»
- ۳۸..... ۴- «استعاذه»
- ۴۵- «یأس و نومیدی»
- ۴۰..... «یأس در منظر و حدیث»
- ۴۱..... «آثار نومیدی»
- ۴۱..... «زمینه‌های روانشناختی یأس و نومیدی»
- ۴۲..... ۱- «ضعف مبانی اعتقادی»
- ۴۲..... ۲- «ضعف مبانی روحی و روانی»
- ۴۲..... ۳- «شکستهای مکرر»
- ۴۳..... ۴- «تعم و نازپروردگی»
- ۴۳..... «پیشنهادهای راهکارها»
- ۴۳..... ۱- «نومیدی از خلق، زمینه امید به خالق»
- ۴۴..... ۲- «تقویت روح بازگشت به خدا»
- ۴۴..... ۳- «اشتقاق خدا به انسان»
- ۴۴..... ۴- «تبیین سرگذشت نامه بزرگان»

- ۳۳۰..... ۱- «روش تبیین آثار»
- ۳۳۰..... ۲- «ارائه شیوه مطلوب»
- ۳۳۰..... ۳- «بهره‌گیری از ادبیات اخلاقی»
- ۳۳۱..... ۴- «بهره‌گیری از فرهنگ مکتوب»

۴۴- «نگاه حرام و آلوده»

- ۳۳۲..... «رابطه نگاه و تمنا»
- ۳۳۳..... «نگاه در منظر قرآن و حدیث»
- ۳۳۴..... «زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی»
- ۳۳۴..... ۱- «عدم آگاهی نسبت به آثار نگاه پاک»
- ۳۳۴..... ۲- «ناآگاهی نسبت به نگاه حرام و آثار آن»
- ۳۳۴..... ۳- «احساس حقارت و بی‌ارزشی»
- ۳۳۴..... ۴- «ناباوری به هستی به مثابه محضر خدای متعال»
- ۳۳۵..... ۵- «رشد زمینه‌های بدحجابی در جامعه»
- ۳۳۶..... ۶- «بالا رفتن سن ازدواج»
- ۳۳۶..... «آثار مراقبت از نگاه»
- ۳۳۷..... «پیشنهادهای راهکارها»
- ۳۳۷..... ۱- «ایجاد بینش و آگاهی»

مقدمه

از ویژگیهای عصر جدید، بازگشت انسان معاصر به معنویت و ارزش‌هایی است که در بسیاری از جوامع غربی، مذتهای مدیدی به بوته فراموشی سپرده شده بود. و در این میان گرایش به اسلام به عنوان مکتبی که با فطرت آدمی، سازگاری کامل دارد، رو به افزایش است. این‌ها نقطه‌های امید در جهان متلاطم امروز محسوب شده، جهانی که قدرتهای غرب و شرق آن، اگر چه اسلام را باطناً باور دارند، اما از هر گونه مخالفت و ضدیت با آن خودداری نمی‌کنند، زیرا اعتلای قدرت این دین توحیدی به معنای افول قدرت‌های سلطه می‌باشد.

با این وجود، در میان جوامع مسلمان، آموزه‌های اسلام آن گونه که باید و شاید مبنای تفکر و عمل تلقی نمی‌شود. دلیل این مسأله وجود مشکلات و تنگناهای داخلی و معارضات خارجی جوامع مسلمان است که اگر به اسلام به معنای واقعی عمل شود تحولاتی همچون دوران طولانی و شکوفایی آغاز بعثت نبوی را باید شاهد باشیم. یکی از آموزه‌های اساسی اسلام، مکارم اخلاق است، که تکمیل و تتمیم آن هدف اصلی بعثت پیامبر ﷺ است و در کلام حضرت حسین بن علی علیه السلام نیز آمده است، «نَافِسُوا فِي الْمَكَارِمِ وَ سَارِعُوا فِي الْمَغَانِمِ»^(۱)، یعنی: «در کرامات و ارزش‌های اخلاقی از دیگران

سبقت گیرید و در بهره برداری از فرصت‌های مغتنم شتاب کنید».

در نیل به مکارم اخلاق نیز، شیوه دعوت با عمل بر روش دعوت با کلام، ارجحیت دارد زیرا آثار متربت بر آن، از پایداری و دوام بیشتری برخوردار است. در همین راستا سخن امام صادق علیه السلام نکته آموز است که فرمودند: «كُونُوا دُعَاةَ لِلنَّاسِ بِالْخَيْرِ بَغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ لِيَرَوْا مِنْكُمْ الْإِجْتِهَادَ وَالصَّدْقَ وَالْوَرَعَ»^(۱)

مردم را به غیر از زبان (بلکه با کردار خود) به نیکوکاری دعوت کنید، آن‌ها باید کوشش و راستی و پرهیزگاری شما را ببینند» این مطلب در پژوهش‌های روانشناختی و تربیتی نیز به اثبات رسیده است که یادگیری از طریق چشم (مشاهده و دیدن) بیش از پنج برابر یادگیری از طریق گوش (شنیدن)، از دوام و ثبات بیشتری برخوردار است و فلسفه تأکید شارع مقدس اسلام بر این که از طریق عمل، دعوت کننده دیگران به خیر و نیکی باشیم تا از طریق زبان به خوبی روشن و آشکار می‌شود. لذا در شرایط کنونی که اشتیاق به این دین مبین در حال رشد و گسترش است، وظایف و رسالت‌های ما نیز بیش از گذشته است از این روی، نه تنها باید به گونه‌ای عمل کنیم که مشاهده رفتارمان دیگران را مشتاق دین و ارتباط با خدا نماید، بلکه گفتارمان نیز مؤید رفتارمان باشد و زمانی که به چنین مرحله‌ای نایل شویم، دعوت دیگران به سلسله ارزش‌های الهی، کاری با معنا و متکی بر حقیقت تلقی می‌شود.

لذا باز داشتن دیگران از بدی و واداشتن آنان به نیکی، خود بر دوستی صادقانه، دلالت می‌کند، همین معنا در کلام امام حسین علیه السلام چنین آمده است: «آن کس که ترا دوست دارد، ترا از فساد و انحراف، نهی می‌کند و آن کس که ترا دشمن دارد، ترا (با ملاحظه کاری خود) مغرور می‌سازد»^(۲).

بر این اساس فریضه‌ی امر به معروف و نهی از منکر نه تنها یکی از ضوابط دوستی‌های

توأم با حقیقت و صادقانه است بلکه در مقایسه با سایر فرایض از اهمیتی والاتر برخوردار است لذا رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: «تا روزی که امت من امر به معروف و نهی از منکر کنند و در کارهای خیر پشتیبان یکدیگر باشند، در خیر و سعادت خواهند بود»^(۱).

و نیز برای ارائه معیاری به مردم تا بهترین افراد را بشناسند، حضرت علی علیه السلام فرمودند: «دلسوزترین مردم نسبت به تو آن کسی است که بیش از دیگران در اصلاح تو بکوشد و بیش از هر کس برای دینت خیرخواهی نماید»^(۲).

اما واقعیت این است که با وجود تأکید بزرگان دین در خصوص جایگاه و منزلت کم نظیر امر به معروف و نهی از منکر و یا به عبارتی «نظارت مردمی»، این دو فریضه الهی، تقریباً مورد بی مهری جامعه قرار گرفته است و بخش قابل توجهی از دردها و نابسامانی‌های موجود، معلول غفلت از این دو فریضه بزرگ دین، می‌باشد. بنابراین با استناد به این مطالب و شواهد موجود در جامعه ضرورت تالیف اثری در این زمینه بیش از پیش احساس گردید. مجموعه حاضر که در حقیقت پاسخ به یک نیاز جدی محسوب می‌شود. دارای ویژگی‌هایی به شرح زیر است:

۱- موضوعات مورد بحث، بر اساس احساس نیاز و ضرورت از میان مباحث مختلف انتخاب و محور بحث گرفته است که سه مورد آن‌ها یعنی مقوله‌های احترام به والدین، پیوند خویشاوندی (صله رحم) و ضرورت نسبت به فرزندان، از مسائل ارزشمندی است که اصطلاحاً آن‌ها را «معروف» می‌نامیم و بقیه موارد که شامل چهل و دو موضوع می‌باشد، از زمره منکرات محسوب می‌شوند.

۲- این موضوعات به ترتیب الفبایی تنظیم شده است که مراجعه به آن‌ها به این طریق آسانتر می‌باشد.

۳- در ابتدای هر مبحث، «طلیعه» و یا عبارات منتخبی وجود دارد که ورود به مطلب را

گیرا تر و جذابتر نموده و در حقیقت مبتین همان واقعیتی است که در طول آن مبحث به آن پرداخته شده است.

۴- در هر مبحث علاوه بر طلیعه، زمینه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی تکوین آن پدیده مطرح شده است و این از ویژگیهای اثر حاضر است که منکرات را از منظر غالباً روانشناختی و بعضاً جامعه‌شناختی مورد بررسی و تأمل قرار داده است.

۵- پس از ارائه مبحث زمینه‌های تکوین پدیده مورد نظر به تبیین راهکارها پرداخته‌ایم که غالباً شامل پیشنهادهای عملی و کاربردی است.

۶- در برخی موارد که نیاز به مطالعه منابع بیشتری احساس می‌شود، در پاورقی به آن‌ها اشاره شده است.

در خاتمه جا دارد، به مصداق «من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق» از برادر بزرگوارم حاج آقا هراتی معاونت محترم ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر، که اثر حاضر به عنایت الهی و با پیشنهاد و پیگیری ارزشمند ایشان، تدوین گردید، صمیمانه سپاسگزاری نمایم.

«و توفیق از آن خداست»